

Usoden odlok

Gospod načelnik oddelka za osnovni pouk je pod O. N. br. 12.950 z dne 26. II. 1937 izdal sledeči odlok:

Na osnovi § 163. zakona o narodnih šolah so predpisana pravila o polaganju učiteljskega izpita začasne učitelje(ice) narodnih šol, ki nimajo popolne kvalifikacije za stalne učitelje(ice) O. N. br. 39962 z dne 18. maja 1930.

S temi pravili je določen rok do 1. februarja 1931. leta, v katerem so imeli vsi učitelji učiteljske z nepopolno šolsko kvalifikacijo polagati dopolnilni učiteljski izpit v učiteljskih šolah, ki so imenovane v členu 3. omenjenih pravil. Določeni rok je potekel, a v zakonu o učiteljskih šolah ni z nobenim šom predvideno, da se smejo polagati dopolnilni izpiti. Po § 71. zakona o narodnih šolah se postav-

ljajo za učitelje oni kandidati, ki so dovršili državno učiteljsko šolo pri nas, a ne oni, ki so jo dovršili v inozemstvu.

Zaradi tega in na osnovi gornjega

odločka, da se odlok O. N. br. 43.575 z dne 23. julija 1936 ukine. (S tem odlokom se je ukinil dopolnilni izpit in se je zahtevalo polaganje diplomskega izpita, op. ured.)

Šef oddelka
za osnovnošolski pouk
Podpis.

S tem odlokom je kontraktualnemu učitelstvu onemogočen sprejem v državno službo. — Sekcija je ukrenila vse, kar je v njeni moči, da bi se še z letošnjim finančnim zakonom popravila ta krivica.

† Janez Levce

prvi upravitelj pomožne šole v Ljubljani.

10. marca 1937.

Danes popoldne bomo spremili na pokopališče k Sv. Križu Janeza Levca. Njegova življenjska pot je zlasti starejšim tovarišem znana, mlajša generacija pa ga je seveda poznala manj, saj je ob svoji smrti izpolnil že 82. leto. Zdi se mi, da te poti ne gre opisovati, saj je bila to običajna pot slovenskega učitelja: romanje iz kraja v kraj, na poti pa malo cvetja in dosti trnja.

Nazadnje se je ustavil kot šolski upravitelj na Prulah. Ko pa je bil pred 25 leti v Ljubljani osnovan prvi pomožni razred za slabo nadarjene otroke, je mestni svet določil prostor temu razredu na osnovni šoli na Prulah, a Janez Levce je postal tudi upravitelj pomožnega razreda, ki se je postopoma razširil v samostojno pomožno šolo.

Ko je Janez Levce prevzel vodstvo pomožne šole, gotovo že ni bil več v letih, ko se običajni človek, tudi učitelj, z veseljem ali vsaj z voljo poglubi v novo stroko, v novo delo. Toda Janez Levce je tedaj pokazal, koliko je v njem dispozicije za znanstvenika in raziskovalca, in vsi, ki smo ga s te strani bolje poznali, smo prepričani, da je zgrešil poklice. Saj ne mislim to dokazovati s tem, da je prevzel vodstvo pomožne šole. Toda z vodstvom je bilo zvezano mesto člana v strokovni izpraševalni komisiji za učitelje, ki so se hoteli posvetiti tej stroki specialnega šolstva. In tu, pri tem delu je pokazal Janez Levce za čuda veliko smisla za znanstveno poglavljanje v teoretična vprašanja. Kot član izpraševalne komisije je prevzel predmet: psihofiziologija govora in pisanja. Vse motnje in ovire govora in pisanja (afazije in agrafije) je do potankosti znanstveno proučil in sam izdelal k temu študiju potrebne skice. Večkrat je izjavil: »To me v resnici zanima.«

Isti dar poglobitve v predmet je pokazal tudi v svojem »Lepopisu«, knjigi, ki sicer da-

nes več ne ustreza duhu in zahtevam sodobne šole, a ne glede na to moramo priznati dosledno zamisel osnove, ki je vodila avtorja pri njeni izgradnji.

Se eno zanimivost naj omenim, ki je karakteristična za Janeza Levca: to je njegov šolski vrt. Ta vrt je bil prava podoba njegove originalnosti. Seveda, odklovanja z njegovo ureditvijo ni dosegel, saj to je bil vse prej kot vzoren šolski vrt. Toda kot rečeno: bil je priča njegove svovskosti. Tu si našel na primer vse vrste naših strupenih rastlin — vsake po en eksemplar —, vse redke cvetice in rastline naših logov in planin, ki so bile Levceve najboljše prijateljice.

Prepričana sem, da ko bi imel pokojnik drugo podlago in drugačne razvojne možnosti, bi zapustil lepo strnjeno delo, tako pa je stopala njegova darovitost na dan le v odlokih in je vse ostalo le v prvih klicah. Delež je bil pač usode toliko naših ljudi: nadarjen človek mora ostati diletant, oni pa, ki imajo zveze ali denar, se lahko posvetijo študiju in se pririjejo v ospredje, kljub čisto prazni glavi in topemu srcu.

Kot človek je imel Janez Levce tako redke in dragocene lastnosti, da je ostal vsem, ki smo ga poznali, do konca v spominu kot svetel zglede, zlasti zato, ker take lastnosti danes naglo ginejo. Bil je vseskozi odkrit človek, ki v borbi s svojim nasprotnikom prav gotovo ni zakrivil nikdar niti enega zahrbtnega dejanja, ker tega njegov značaj ne bi zmogel, dasi je bil sam deležen marsikaterega sunka, ki je prišel od zadaj, da ga ni mogel prestreči. Prav glede te poteze ni poznal kompromisa: v celoti je odklanjal vsakega, ki se mu je zdel zahrbtnoš ali klečeplazec. Zato ni imel veliko prijateljev, a v srcu ga je moral vsakdo spoštovati.

Resnica je: z Levcem lega v grob eden naših najmarkantnejših, a tudi najpoštenjših tovarišev.

A. V.

Učiteljski pokret

Učiteljska izobrazba in življenje

II.

Dne 18. febr. t. l. je pod gornjim naslovom na tem mestu izšel članek, v katerem avtor — učitelj, ki še ni dolgo, kar je bil učiteljski, — obeta razčleniti in prikazati obrazovni proces slovenskega učiteljskega ob posameznih predmetih. V prvem članku ob-

ravnava pedagogiko; ker pa se mi zdi, da bi bilo dobro, ako bi se vsakokrat oglasilo ob istem vprašanju čim več ljudi s svojimi mislimi, sem se namenil tudi sam, da k istemu vprašanju dodam tudi svoje misli, ki naj mišljenje mojega predhodnika le spopolnju-

sedaj urejujem praktični del, silno je narasla! mi pravi, »pa bom kmalu gotov«. Nova šola, življenjska šola v svoji jutranji zarji...

Pred dnevi pa sem Vranca ujel v studentski »Ljudski univerzi«, torej že izven doma. Predstavlja predavateljico M. S. polni dvorani. Z Vrancem sva po predavanju sedla bolj na kraj mize, že dolgo se nisva videla. Nisem vedel, s kakšno zvijačo bi začel, da ga dobim za razgovor, ali kakor pravijo »intervju«. Misli so se kar same sprožile, rasli so problemi, iz njih pa odgovori, izkušnje, doživlja, kdo jih nima v teh časih! Nekaj teh je dobilo tole podobo:

1. Kakšni so tvoji osebni vtisi o strem-ljenjih slovenskega šolsko-reformnega pokreta v zadnjih desetih letih? To me zanima tem bolj, ker si sam stal ves čas v ospredju tega gibanja, predaval ob najrazličnejših prilikah ter študiral razmere pri nas in drugod.

Slovensko šolstvo — reformno gibanje — v kolikor sploh lahko o njem govorimo — v vsej poveljni dobi ni moglo priti do večjega razmaha. Iz lastne izkušnje veš, kakšno usodo so doživela prizadevanja posameznikov. Na moč smo se pred dobri desetletjem trudili, da bi šola ustrezala po svoji obliki, vsebini in idejni usmerjenosti zahtevam in potrebam poveljnega časa. Toda višje sile so vedno skrbele za to, da se je vsak pokret utesnil v okvir individualne dejavnosti... Zdi se mi, da je danes drugače! Saj nimaš v Sloveniji časopisa, ki ne bi od časa do časa kriknil v svet glas o nesodobnosti našega šolstva! Poklicani in nepoklicani skušajo popravljati organizatorične in pedagoške hibe stare šole. Vsi so si edini v tem, da »šola takšna, kakršna je, nima prave pravice do obstoja« (Uvodnik v »Slovincu«, 15. IX. 1936.) To je nekoliko zakasnelo — toda še vedno dragoceno priznanje, ki nas potrjuje v spoznanju, da so se vedno motili vsi oni, ki so pozabljali

jejo. Obenem želim, da se oglasijo še vsi drugi, ki čutijo potrebo. V obravnavanju je potreben neki red; prvi članek je začel razčlenjevati predmet pedagogike na našem učiteljsku, tudi sam bom ostal pri tem in se ostalega dotaknil le mimogrede.

a) Saj smo že na učiteljsku predobro čutili, da je izobrazba, katero so nam nudili, preravnana za naše potrebe in čisto celo napačna. Življenje izven šole je teklo drugače kot ono, o katerem smo se učili bodisi ob zgodovini, bodisi ob psihologiji, bodisi ob verouku. Ampak vse to smo dojmili le podzavestno, zavestno in s prepričanjem smo nezadostnost svoje učiteljske izobrazbe spoznali šele poslednja leta, ko smo ob spoznavanju življenja v vsej širini dobili ono osnovo, raz katere smo umeli in umevamo, kakšna je in kakšna naj bi bila učiteljeva izobrazba v sodobnosti.

Osnovna težava v današnjem obrazovanju učiteljske ali učiteljskega je učni načrt. Kakor povsod v našem javnem življenju, je tudi učni načrt za učiteljska delo ljudi, ki današnjega časa, njegovih razmer in zahtev sploh ne razumeje, ne občujejo, nego krpaajo stare avstrijske učne načrte vsakokrat le z večjimi ali manjšimi popravki, ki se bistva ne tičejo. Tako vsebuje učni načrt za učiteljska obrazovni ideal, ki ni bil primeren niti za učitelja v času avstrijskih cesarjev, kaj šele danes. Ne poznajo novega gledanja — organsko celotnostnega — ne v zgodovini, ne v psihologiji, ne v pedagogiki, ne ob pouku jezika ali književnosti, nikjer. Ne poznajo svetovnega življenjskega dogajanja v resnici, ne domačega življenja. Obrazovni ideal v takem redu ne more biti drugačen kot je, dokler ne zavedo, da so njih misli podtaknjene, da niso zavestno lastne in čiste, nego izvirajo iz silnic, ki jih ustvarjajo razmere in okolnosti. V nedogled pa tega ne smemo dopuščati če nočemo, da bo naš kmet popolnoma na tleh in mu nihče niti povedal ne bo — zakaj je na tleh, in mu nihče niti svetovati ne bo mogel, kako naj si pomore. Vsak dan silneje čutimo, da je učitelj res lahko graditelj vasi, resnični vodnik, svetilnik. Žal, da s to izobrazbo, ki mu jo daje učiteljske, pri najboljši volji ne more to postati; saj ga ne nauči ne sociologije, ne psihologije, ne etike, ne ekonomije, nego v najboljšem primeru samo boljše metodiko čitalnega in računskega pouka... Narod pa se pogreza nepoučen v temo. Ne zanikavam vpliva splošno gospodarskih razmer, ki vodijo Slovence v nazadovanje, prepričan pa sem — svetli zgledi učiteljev mi pričajo — kaj vse kljub splošni depresiji lahko stori v vasi učitelj, ob čigar premestitvi si brišejo žene solze iz oči in iantje pobirajo podpise, da bi ga ne preme-stili... Ampak tak učitelj mora ali intuitivno ali pa iz knjig poznati psihologijo kmečkega življa, poznati vsa sodobna vprašanja, razlagati pravilno zgodovino in književnost in moralo, poznati gospodarska, biološka in druž-bena dejstva in če ga ni ž njimi oplodil sre-čen slučaj, kdo ga bo? Učiteljske bi ga moralo, a ga ne. Tokrat bi se rad ustavel zlasti ob psihologiji in omenil nekoliko misli, kako je in kako bi ne smelo biti.

b) Kolikor iz izkušnje vem, se razlaga pri nas ob predmetu psihologije ali Vebrova analitična psihologija (namenjena filozofom — teoretikom, ne praktikom) ali se prevaja kaka stara Hergetova psihologija ali pa podajajo skripta iz predavanj na višji pedagoški šoli, kjer se — podobno kot na univerzi — nova psihologija niti ne omenja ali kvečjemu mimogrede. Tako se zgodi, da je resnično, kar pravi avtor prvega istoimenskega članka, da je »psihologija danes na učiteljsku teoretično razpravljanje o abstraktnem človeku, ki živi

življenje med štirimi stenami... ter pisarni material v zvezkih je strogo teoretičen in za praktično uporabo nesposoben«. Popolnoma točno.

Ne zanikujem potrebe neke splošne psihologije, ki je tudi potrebna. Ampak ne sme se spuščati v analitične posameznosti. V treh mesecih mora biti obravnava, vse ostalo leto mora pa biti posvečeno praktični psihologiji! Obča psihologija bi morala imeti biološki fundament. Sodobno pojmovanje ne pozna prepada med dušo in telesom, oboje je nerazdružljiva enota, harmoničen sistem, ki kaže razklanost le v bolnih razmerah! Praktična psihologija bi morala biti »Menschenkenntnis«, ki bo vsebovala vse bistvene rezultate strukturne psihologije, behaviorizma, psihološke analize in individualne psihologije. Ta drugi del psihologije — učitelju najbolj potreben — bi moral vsebovati razen psiholoških, še ostala dejstva, ki so v najožji zvezi z človeško psiho in ki ustvarjajo n. pr. različne človeške značaje, menjavo značaja itd. To so razni biološki in ekonomsko socialni in kulturno prosvetni vplivi, za katere bi moral vedeti sleherni učitelj, če hoče umeti sebe in otroke v šoli ter ljudstvo izen šole in mu pomagati. Ne- hote se ob tem spomnim, da nimamo Slovenci niti prevoda iz novejših smeri psihologije, kaj šele samostojnega dela, in vendar bi bila v tem naloga naših pedagogov-teoretikov, ki bi s tem zase in za učiteljsko in ves narod več storili, kot store s kakim pregledom raznih psiholoških ali s teoretično analitičnimi razpravami in predavanji o pomenu psihologije za pedagogiko itd.

c) Pouk pedagogike je potreben enake vsestranske reforme, kot zgodovina pedagogike, kot sta opozorila tovariš in tovarišica že pred menoj. Obrazovne vrednote našega časa so seveda v bistvu one »večne«: delati dobro, počevati dobro, vzgajati dobro itd. To »dobro« je pa časovno in krajevno relati-ven pojem. In tako bo treba ustvariti sodobno vzgojeslovno knjigo, ki bo zastopala interese vsega naroda, in metoda, ki bodo v blagor vse-mu narodu! Pri tem bo treba odkritosrčno po-vedati ves niz vprašanj, ki so s pedagoškimi v neposredni zvezi. Pri tem se mimo politike ne bo smelo iti, kajti ona ureja končno vsa naša prosvetna vprašanja. Zgrajena bo morala biti seve taka pedagogika na temeljih študija sodobnosti, podobno kot bi morala biti zgrajena zgodovina pedagogike na temeljih študija kulturno-socialno-ekonomskih razmer vsake dobe in dežele, kar bi naj vedeli zlasti vsi oni, ki mislijo pisati zgodovino slovenske pedagogike.

d) O vadnici bi le to pripomnil, da bi bilo nujno, da bi na njej učili le sodobni šolniki in to strnjeni pouk. Besede mičejo, vzgledi vlečejo, zlasti mladega človeka.

e) Hkrati bi rad avtorju prvega istoimen-skega članka odgovoril na dve vprašanja. Vprašuje, če bodo učiteljski kaj slišali iz ankete o življenju otrok v dravski banovini. Odgovarjam: ne, in to radi tega, ker deloma anketa ni bila popolna, deloma, in to je naj-večje, ker jo je le manjšina učiteljsva pravilno izpolnila, in tako bodo pretekla še leta, preden bomo dobili pravo sliko slovenskega otroka. Iz raziskavanj posameznikov vemo le to, da je slovenski otrok vedno manj zdrav in vedno bolj potreben telesne in duševne hrane in zlasti še obleke in obutve... Nada-lje vprašuje članek, da li bo pokazala naša univerza voljo za reševanje slovenskega šolskega vprašanja. To ni njena neposredna na- loga, nego šele posredna, kajti naloga univer-ze je v bistvu, gojiti znanost. Pač pa bo tudi posredno koristila šele takrat, ko bo vladal na njej sodoben duh, sodobno razumevanje pedagoških vprašanj, kar pa je deloma od-visno od kakovosti naraščajca. deloma pa od

V jutranji zarji življenjske šole

Iz razgovora z Ernestom Vrancem, čigar knjiga »Osnove strnjenege šolskega dela v teoriji in praksi« bo kmalu na svetlem. Izda jo Slovenska šolska matica.

Menda ni slovenskega učitelja, ki bi ga vsaj po imenu ne poznal. Stotine učiteljev ga pozna iz raznih tečajev, društvenih zborovanj, skupščin in sestankov, kjer je vselej zastavil svojo tehtno besedo, četudi je bila včasih obtežljiva in kritična, o problemih novega šolskega dela in življenja. Na stotine pisem, kart in dopisnic lahko najdeš tudi na njegovi pisalni mizi, saj so ga posamezniki od blizu in daleč pisмено (prav tovariško) vpraševali (tudi »bombardirali«) o najrazličnejših zadevah podrobnega šolskega dela. V nekaterih sezonah, zlasti po tečajih, so mu vprašanja n. pr. o učnih načrtih, delovnih knjigah, literaturi, kar »deževala« na mizo, da mu je bilo kar težko priti do vseh odgovorov. Dogodilo se mu je tudi, da bi včasih moral eno in isto soboto predavati kar na treh zborovanjih, da, kar v treh različnih krajih. Pa je znal vse tako urediti, da so bili z njim zadovoljni eni in drugi, stari in mlajši. Vmes je tudi pridno sodeloval v »Popotniku«, pa tudi drugih odborniških funkcij v znamenju izven-šolskega dela ni zanemarjal.

Letošnjo zimo pa je bilo Vranca bolj težko spraviti iz njegove sobe. »Knjigo piše in tolče na pisalni stroji«, je pravila njegova žena in sta odgovarjala njegova fantka včasih že kar na dvorišču. Včasih pa sem le vdrl v njegovo sobo. Pisalna miza mu je bila tako založena s knjigami, papirji in izrezki pa koncepti, da sem ga komaj istaknil za mizo. »Pravi Faust!«, ga potrepljam po rami. »Vidiš, teoretični del knjige je že pri kraju,

na vzročno povezanost šole s časom in prostom! Danes ni več resnega človeka, ki bi ne videl, da nove življenjske potrebe, izpremenjeni gospodarski in socialni odnosi zahtevajo preosnovano današnje narodne šole. Kolikor je k temu spoznanju prispeval mladostni polet slovenskih borcev za šolsko preosnovo, o tem naj sodi zgodovina slovenskega šolstva! Naša naloga je, da vztrajamo!

2. Kaj veš povedati na kratko o vsebini svoje knjige in kakšnim vodilnim mislim si sledil pri pisanju? Slutim, da bo tvoje delo temeljit obracun s starimi »teorijami« in predsodki, ki živijo še iz preherbartovske dobe in jih ni lahko odpraviti.

V knjigi »Osnove strnjenege šolskega dela v teoriji in praksi« sem skušal zajeti vso problematiko današnjega časa. V zvezi s tem, kar sem Ti povedal že pri prvem vprašanju, dokazujem, da ne moremo obravnavati šole kot institucije izven družbe, z izoliranim lastnim, neodvisnim življenjem. Pripisovati šoli neko pedagoško ali psihološko avtonomijo, se pravi postavljati ves problem na zgrešeno osnovo, ki bi rodila škodljive zaključke za vsak reformni ukrep. Zato gradim v knjigi pedagoško stavbo, ki se skuša v znamenju težnje po »totalnosti« včleniti v razvojne nujnosti in zakonitosti človeške družbe. S sociološkimi, psihološkimi, mladinoslovnimi in pedagoškimi osnovami prehajam na sodobno šolsko prakso pri nas in širom sveta ter prikazujem možnosti za organski odnos šole do življenja, v kolikor je to danes mogoče. Delovni načrti in posnetki iz šolskega dela naj s 50 slikami, tabelami in diagrami pokažejo primere iz prakse, ki pa še ne pomenja končnega dognanja! — Vem, da bodo kritiki v tem ali onem gledanju na probleme naši kaj »sporne«. Toda meni gre za proučevanje šolstva v zvezi s pojavi človeške družbe in to v medsebojni odvisnosti in v razvoju!

K takemu realnemu naziranju me silijo proletarske razmere našega kraja, kjer imamo vedno več posla z reveži in brezposelnimi. Ljubzen do teh in do slovenskega naroda sploh mi je dramilo vero, da bo v razvoju prekaleno strnjeno šol. delo zbralo slovensko učiteljsvo k razmišljanju danes, ko problem šolske reforme stoji z neodloljivo nujnostjo pred nami.

3. So ljudje, ki podcenjujejo vsako teoretičnost v znanstvenem delu in ki hočejo samo »praktičnost«. Brez višjih oporišč in res širokega znanja in razgleda vendar ni mogoče zajeti večjega dela. V kakšni obliki si torej ti povezal teorijo s prakso?

Omalovaževanju teorije sem posvetil v knjigi posebno poglavje, kjer odločno zavračam ono — sit vna verbo — bedasto zahtevo, da se učitelj naj vdaja zgolj — praktičnosti. Takim »čudakom« kličem v spomin citat:

»Mirovanje je smrt. le ritem je življenje. Toda nobena reforma, če noče biti brezplodna, ne sme prezreti osnovnih dejstev in zakonov. Kdor se od njih preve oddalji, izgubi zvezo in s tem tla pod nogami!«

Spoznanje, da je šola družbena funkcija, zahteva trdno podzidane osnove, ki sem jih že navedel. V znamenju sinteze odklanjam pa tudi golo pedagogiziranje in psihologiziranje v brezračnem prostoru! Morda se mi posreči »izmiriti« teorijo in prakso v neomajni celovitosti (»totalnosti«), kakor jo prinaša — časovno dogajanje.

4. Kako presojaš pedagoško literaturo drugih narodov o problemih strnjenege pouka ali bolje povedano: strnjenege šolskega dela?

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5,

ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cene!

občih razmer, ki uravnavajo in vežejo roke tudi — univerzi. Slovenska prosvetna vprašanja bo morala reševati posebna prosvetna zbornica, ki jo bo treba šele ustanoviti.

f) Če končno resumiram, potem se mi zdi potrebno poudariti zlasti to, da je delo, ki nas čaka na vsem prostranem pedagoškem polju, ogromno. Mobilizirati moramo za to res vse (p o d u h u) mlade moči, in kjer le gre, tudi one, ki so šli do sedaj rakovo pot, a imajo

voljo in zmožnost, da začno znova graditi. Pri tem bo treba mladim zabičati posebej še to, da ne razdira slepo vsega, kar so stari zgradili, marveč prej dodobra premislijo, kaj je ohraniti, kaj ne, kaj šele zgraditi. Tudi naš pokret mora biti voden človečansko, čeprav včasih trdo. Da zlo rodi zlo je tudi naše prepričanje, veljavno za razmere in človeka. Zato moramo graditi zlasti sebe.

Anton Gorjup.

Dva amandmana

K finančnemu zakonu za leto 1937/38. je predložen tudi večje število amandmanov. Med temi nas zanimata predvsem dva:

1. Vštejejo se leta učiteljem, ki so služili na šolah Družbe sv. Cirila in Metoda in avtonomnih verskih šolah pa so pozneje prešli v državno službo.

2. Mnogo značilnejši in seveda tudi dalekosežnejši je drugi amandman, s katerim se spopolnjuje zakon o narodnih šolah:

V zakonu o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929. se doda za § 93. nov § 93 a, ki se glasi:

Učiteljicam narodnih in gospodinjstkih šol, kakor tudi otroškim vrtnaricam preneha služba, ko se poročijo z osebo, ki ni učitelj

narodnih šol. Ako so take učiteljice odnosno otroške vrtnarice izpolnile pogoje za dosego osebne pokojnine, dobijo namesto te enkrat za vselej odpravnino v znesku enoletne plače in položajne doklade, a ako niso izpolnile pogojev za dosego osebne pokojnine in imajo več nego pet let efektivne službe, dobijo odpravnino v iznosu šestmesečne plače in položajne doklade.

Te odpravnine se izplačujejo iz istih proračunskih kreditov, iz katerih se nakazujejo plače in položajne doklade, in to toliko časa, dokler se ne vnese v proračun poseben kredit.

Prvi amandman je bil sprejet po predlogu učiteljskega združenja, ki je predložilo predlog, da se učiteljicam, ki so se poročile z osebo, ki ni učitelj

sliko, čim jo dobim iz tiskarne in bo opremljena. — Slike »Poletje« še ne naročujete, ker še ni v delu. — Učiteljski dom v Mariboru. — Blažič.

— Upraviteljstvo narodne šole v Lomu nad Trzicem išče za dečka dobrih staršev strogo družino (morda učiteljsko), ki bi vzela dečka za april, maj in junij v strogo vzgojo. Kraj je lahko poljuben. Ponudbe je nasloviti na zgoraj označeno upraviteljstvo.

— Lepi lasje so moške še vedno očarali! Kolikokrat je bil že prvi pogled odločilen! Ali bo tudi »ona«, če ga srečate, občudovala lepoto Vaših las? Ali so Vaši lasje tako lepi, da lahko vzdržite tudi njegov pogled, če jih pogleda od blizu? Ako negujete Vaše lasje z Elida Shampoomom ostanete vedno bujni, mehki in sijajni, dajo se lahko in lepo česati, a kodri držijo dalj časa.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— Debata o prosvetnem ministrstvu v skupščini. Poslanec Pleskovič je napadal referenta za ljudsko šolstvo v prosvetnem ministrstvu g. Erjavca. Pravi, da je to, kar je slovensko napredno učiteljstvo pretrpelo za vlade Sušteršiča in Lampeta v stari Avstriji prava igračka proti temu, kar se sedaj dogaja. Načel je vprašanje pok. Marte Mrakove. H koncu je še dejal: »Bratje Srbijanci, mi napredni slovenski nacionalisti smo izgubili vero v vas, ker ste nas »svoje najboljšje prijatelje, izročili na milost in nemilost takim ljudem, kakor je g. Erjavec in njegova družba«

Poslanec Pleskovič je odgovarjal posl. dr. Koc. Glede Mrakove, da je navadna kleveta in da bo o tej stvari izreklo končno besedo še sodišče. Tudi poslancu Semrovu že gre na živce, da se toliko govori o premestitvah učiteljstva v Sloveniji. To kar se v Sloveniji godi, pravi, da ni tako kvarno, kot je Pleskovič prikazal. V nadaljnjem je izvajal Slovenija je, kar se šolstva tiče, danes res na prvem mestu v državi, ali če pojde tako dalje ne bo več dolgo. Danes je že 251 razredov brez učiteljev. Na vsakega učitelja pride 100 do 150 otrok, in to ob tej hiperprodukciji učiteljskega naraščanja. Poslanec Koman je govoril o trpljenju in preganjanju učiteljstva v Sloveniji in je prišel do trditve, da je kleri kalizem grobar jugoslovenske misli in jugoslovske države. (Po »Slovenec« od 4. III.)

— Iz govora poslanca R. Pleskoviča poročja »Jutro« od 4. III. med drugim sledeče. Narodni poslanec Rudolf Pleskovič je podal jasno sliko prosvetnih razmer v dravski banovini in se je zlasti bavil tudi z nastopanjem referenta Erjavca. Erjavec je bil po poklicu učitelj. Opustil pa je učiteljsko službo in nekaj časa je deloval v Ljubljani kot liberalni, nato kot socialistični in končno kot klerikalni publicist. Bil je nekaj časa mestni samoupravni uradnik. Ko so se ga pa tudi tam naveličali, so se ga otreli in tako se je vrnil v učiteljsko službo. Pri svojem delu je prišel navzkriž s svojo stanovsko organizacijo, ki ga je postavila pred častno sodišče in nazadnje izključila iz svojih vrst. Tedaj je zagrozil, da bo rezal še jermene s hrbtov učiteljev, da bi še bolj osvetil njegov značaj, je poslanec Pleskovič prečital nekaj odstavkov iz propagandnih brošur, ki jih je Erjavec izdajal leta 1920.

— V nadaljnjem govoru je Pleskovič govoril o postopanju s slovenskim učiteljstvom. V eni interpelaciji je tudi navedel, kako je na nekem shodu v Slovenskih goricah govoril o učiteljstvu in sploh o uradništvu sedanji mariborski podžupan Fran Zebot, v neki drugi interpelaciji pa je opozoril, kako so se o učiteljstvu javno izražali nekateri duhovniki. Dalje je podal statistiko učiteljskih premostitev in ob tej priliki prečital nekatera pisma, ki so jih prejemale razni učitelji in učiteljice. Kritiziral je ravnanje banovinskega šolskega nadzornika Struklja, govoril o odstavitvi starih šolskih upraviteljev in nato obširno odgovarjal na sobotna izvajanja posl. dr. Vebleta o tragični usodi Marte Mrakove. Končno se je posl. Pleskovič zopet vrnil na postopanje ministrskega referenta Erjavca, ki so mu njegovi lastni somišljeniki dali priimek, da je »lali minister«. Očital mu je, da je v prosvetni politiki v dravski banovini povzročil pravcat kaos. Mnogo šol in razredov je brez učiteljev, na drugih jih je preveč. V Sloveniji je še okrog 800 mladih učiteljev in učiteljic brez službe, čeprav čakajo nekateri že po 5 let na namestitve.

— Poslanec Šemrov je utemeljil premostitve učiteljev takole: Tako je premeščen upravitelj, ki je trpel na steni šolskega hodnika velik napis »Živio Maček!«, učiteljica, ki je komaj šoli odrasle deklice poučevala, kako se odpravlja telesni plod; učitelj, ki je hotel svojo učenko posiliti; učiteljica, ki je vse noči popivala in vodila nato s seboj prenočevati moške; oženjen učitelj, ki je posilil dekle in upropastil učiteljico; učitelj, čigar družina je popolnoma demoralizirala šolo; učiteljica pijanka, ki je zivala v konkubinatu; učiteljica, ki je živela tako življenje, da so jo otroci v šoli titulirali z vlačugo; denunciant, za katerega je moral sam tedanj ban poslati ministrstvu dopis, naj se ne ozira na njegove denunciacije; učitelj, ki je zapil vse svoje pohoštvo in se je hotel obseliti; učitelj, katerega so vaški fantje pretepli; učiteljica, katerega je s svojimi nemoralnimi aferami povzročila samomor spoštovane žene itd., itd. — K temu dodaja »Jutro« od 6. III.: Navedbe g. Šemrova vschujejo po našem mnenju povsem neupravičen napad na našno prosvetno upravo. Kdo bi mogel namreč te pomisliti, da bi mogli učitelji in učiteljice, ako so zagrešili take nemoralnosti in grdobije, kakor jih opisuje nekdanji sokolski starešina dr. Šemrov, en sam trenutek

ostati nekaznovani, odnosno sploh v državni službi. Kazen za podobne delikte ni premostitev, ampak vse kaj drugega.

— Manjšinsko šolstvo v skupščini. — Dr. Kraft, zastopnik nemške manjšine v skupščini, je zahteval, da bi bilo nujno, odvojiti šole z nemškimi jeziki ter dati tem šolam na razpolago učiteljske moči, ki bi morale imeti za to posebno kvalifikacijo. Zahteval je, da morajo priti v nemške šole učitelji Nemci. (»Slovenec« 5. III.)

— Anketa o reformi šolstva, ki jo je izvedla Zveza društev »Šola in doma«, stremi po naslednjih zahtevah: po depolitizaciji šolstva, po demokratizaciji šolstva, po avtonomiji v šolski upravi in po reformi cele organizacije šolstva. Osnovna načela nove šole bi morala biti: domačnost, socialnost, delavnost, tudi telesna vzgoja naj se ne zanemarija. Pomožno šolstvo naj se izpopolni. Na vsaki popolni ljudski šoli bi moral biti tudi razred za manjnadarjene. Manjkajo učila, delavnice in knjižnice. Knjige in zvezke naj bi dobili vsi učenci brezplačno od občin in banovin. — (Po listih od 3. in 4. III.)

Splošne vesti

POMEMBEN ODLOK

I.

Ministrstvo prosvete je pod O. N. br. 3178 od 18. januarja 1937 izdalo sledeči odlok:

Smoter praktičnega učiteljskega izpita je, da kandidat poleg svoje sposobnosti v praktični uporabi pedagoških principov pokaže, da tudi po izstopu iz šole ni popustil v svoji znanstveni pripravi, ki mu je potrebna pri vršenju visoke vzgojne in učiteljske dolžnosti. Do sedaj so se vsi učni predmeti iz nacionalne grupe, ki se polagajo pri praktičnem učiteljskem izpitu, izpraševali v obsegu gradiva, ki se zahteva pri diplomskem učiteljskem izpitu. Ampak, ker ni z nobeno uredbo o pravilih za polaganje praktičnega učiteljskega izpita ta obseg učnega gradiva iz državnega jezika narodne zgodovine in zemljepisja točneje predviden,

odločujem:

da se kandidati (pri praktičnem učiteljskem izpitu) izprašujejo iz nacionalne grupe predmetov v onem obsegu, kakor se poučuje v učiteljskih šolah in polaga pri diplomskem izpitu.

Minister prosvete, Dobrivoj Stošovič, l. r.

VABILO

na redni občni zbor »Doma učiteljic«, r. z. z o. z. v Ljubljani, na Veliki petek dne 26. marca t. l. ob 9. uri dop. v šentjakovski šoli.

Dnevni red:

1. Poročila funkcionarj.
2. Referat tovariše Marije Pleškove: »Naloga učiteljic za povzdigo tujskega prometa«.

Pedagoška literatura drugih narodov spravlja problem strnjenejšega šolskega dela v zvezi s celotnim pojmovanjem človeka in sveta. Tudi številne ekskurzije v inozemstvo so nam pokazale, da je nujna povezanost šole z življenjem tako trdno vsidrana in da n. pr. češki industrijec Bat'a v Zlinu ves vzgojni in izobraževalni proces koncentriira okrog problema čevljarke industrije. Svoji starostni dobi primerno spoznavajo otroci v osnovni in meščanski šoli produkcijo surovin, industrijo čevljev, organizacijo in metodo dela, eksport proizvodov, import surovin, kemične, fizikalne, biološke in mehanske pojave vsega proizvodjalnega procesa.

To se godi v času, ko n. pr. naša kmetska šola vtepa v nekaj osnovnega znanja, ne da bi zasledovala življenje svojega okolja in domumevala vse strani svojega okolja.

Če hočemo narodu dobro, je spoznavanje gospodarskih, kulturnih in socialnih razmer tudi pri nas važna komponenta šolske poučevanja v smeri »življenjskega pouka«. Oplajanje ob kulturnih vrednostih zavaja lahko v brezmišelnost in nekritično presojanje metod v naše okolje. Kdor motri pedagoško valovanje iz vidikov domačih nujnosti in potreb, ta ne bo nikoli občutil slabosti za samoniklo ustvarjanje, primerno domačemu okolju. Zato nam tuja pedagoška književnost lahko še mnogo pove, ne da bi nas odvajala od domače realnosti.

5. Ze zadnjic sva govorila, da je velika razlika med zgolj čitanjem tuje knjige (»priložnostni« čitatelj) in pisanjem lastnega dela. Prepričan sem, da lahko postane človek dober čitatelj drugih knjig navadno šele potem, če je že sam kaj dobrega spisal in se javil v tisku. Kaj praviš k temu?

3. Volitve.

4. Delo za podvig zadruge.

5. Slučajnosti.

Pozivljamo in vabimo vse tovarišice, naj se nam pridružijo. Uresničenje naših načrtov zavisi od nas samih, le skupno, smotreno delo bo imelo uspeh.

Načelstvo.

— Koncert mladinskih pevskih zborov konjiškega sreza se vrši v nedeljo dne 14. marca t. l. v telovadnici konjiške poštnice. Začetek ob 15. uri.

Nastopi 10 pevskih zborov posamezno in končno vsi skupno, okrog 460 pevcev. Zapeli bodo nekaj narodnih, umetnih in najmodernejših iz l. 1937. Misel te privede je sprožil tovariš Ulaga E. iz Zič, ki je nastopil s svojim mladinskim zborom že v Ljubljani. Da ima tudi podeželska mladina glasove za lepo petje, o tem se bo lahko prepričal vsakdo, ki pride tedaj v Konjice, kamor Vas vabi mladina.

— Sekcija Podmladka pri dravskem banovinskem odboru društva Rdečega križa prsi vse one šole, tudi meščanske in srednje, na katerih letos delujejo šolske kuhinje Podmladka Rdečega križa, da ji javijo število hrane prejemajočih učencev, od kdaj do kdaj v tekočem šolskem letu se kuha, oziroma se namerava kuhati, in da pošljejo seznam kuhinjske inventarja, če je last Podmladka. Poročilo naj pošljejo le šole, ki ga letos še niso predložile.

— Tovariši, tovarišice — naročniki slike »Pomlada«. Sporočamo Vam, da tiskarna termina (januar 1937.) ni mogla držati in to radi tehničnih ovir. Naročnikom dopošljem

Res je, da se med pisanjem knjige prikazujejo večkrat novi problemi, ki jih pisatelj ni predvidel.

Če iščeš zanje podkrepitve v literaturi, se ti knjige in znani članki razodevajo v popolnejši luči. Po vsem tem bi sodil, da se kvaliteta čitanja ravna res po — motivih, ki privedejo čitatelja do knjige. Mislim pa, da je tudi priložnostni čitatelj lahko »dober« bralec pedagoške knjige. — Predsednik SSM g. prof. dr. Ozvald, ki se je z vso vnemo za izdajo moje knjige zavzel, mi poroča neveselo novico, da zanimanje za branje pedagoških knjig med slovenskim učiteljstvom — pada. Kajti še nikdar ni SSM beležila tako malo prijavljenih članov kot ravno letos. Take ugotovitve spravlja človeka lahko v malodušje...

6. Kakšne načrte še snuješ v svoji glavi?

V okoliščinah, ki sem ti jih pravkar navedel, je snovanje načrtov brez vrednosti. Kaj ti pomaga, če bi rad uresničil še marsikatero časovno nujnost, pa ti splošna otopelost spravi vse projekte — seveda iz finančnih razlogov — na mrtvo točko. Sestavljam nove čitanke, predlagam nove projekte učnih načrtov, pripravljam podrobne učne načrte, pišem študije o našem proletarskem otroku za letošnji pedološki kongres v Ljubljani... Rad bi rekel, da so to že trdni sklepi, ki se bodo uresničili. Toda saj veš: čez noč pa se ti vse lahko razblini ob udarcih krutega časa...

Medtem je postalo naše omizje že bolj glasno in živahno. Tudi midva sva se mu pridružila. Potem pa se je pri vratih pokazal mož postave:

»Prosim, policijska ura!«

Pa smo šli vsak svojo pot domov.

A. Žerjav.

Pomlad prihaja!

Oglejte si ravnohar došle novosti

A. & E. Skabernè Ljubljana

— O lepih uspehih mladinskega zbora v Račah, ki ga vodi tov. Zorn, pišejo razni listi, med temi tudi »Marib. večernik« od 3. marca. Zbor je imel doslej že 12 koncertov.

— Mladinski zbori. »Rački škranjčki« so peli v Mariboru in so doživeli lep uspeh. V Slovenskih Konjicah so nastopili združeni mladinski zbori konjiškega sreza. Pelo je 460 otrok pod vodstvom 10 pevovodij. Nastop je bil prava senzacija naše narodne in umetne pesmi. (»Mariborski večernik«, 6. III.)

— Nekaj kronike narodne šole na Jesenicah prinaša list »Na mejah« v številki od 1. marca.

— V Bukarešti so zaradi političnega vrenja med dijaki začasno zaprli univerzo. Od 20.000 študentov je kakih 4000 odpotovalo iz prestolnice. (»Slov. narod«, 5. III.)

— Šolska reforma v Franciji. Odslej bodo zahtevali za vpis na učiteljske dovršeno srednje šole s položenim zrelostnim izpitom, tako da bo učiteljska diploma istovetna z akademsko diplomom na univerzah. Važno izpremembo uvaja osnutek novega zakona tudi z določitvijo obveznega zrelostnega izpita po dovršeni osnovni šoli. Srednje šole se ne začnejo z vstopom v prvi razred, temveč s posejanjem prehodnega »orientacijskega razreda«, v katerem naj učitelji pretehtajo sposobnosti svojih učencev za srednješolski pouk. Srednja šola se deli nato v tri skupine, klasično, moderno in strokovno. — (»Slov. narod«, 5. III.)

— Z občnega zbora »Branibora« v Ljubljani. Prof. Bojc je govoril o potrebi skupne organizacije narodno-obrambnih društev. Naglasil je, da mora biti narodno-obrambno delo sistematsko in enotno. Pozival je prosvetno upravo, naj posveti najpomembnejšemu vprašanju naše narodne bitnosti več skrbi; na srednjih šolah je treba uvesti narodno-obrambne organizacije in v pouku je treba posvečati večjo pozornost življenju vseh Slovencev, tu-